

meritum

RACHUNKOWOŚĆ

Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa

redakcja naukowa Ewa Walińska

11. WYDANIE

meritum

RACHUNKOWOŚĆ

Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa

redakcja naukowa Ewa Walińska

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

11. WYDANIE

Redaktor merytoryczny: prof. dr hab. Ewa Walińska

Wydawca: *Grzegorz Jarecki*

Redaktor prowadzący: *Beata Wawrzyńczak-Jędryka*

Opracowanie redakcyjne: *Beata Wawrzyńczak-Jędryka*

Projekt okładki i stron tytułowych: *Wojtek Janikowski*

Autorzy:

Witold Bojanowski – rozdziały: IV.1; VI.4–5; załącznik nr 2 pkt 1–2;

Agnieszka Czajor – rozdziały: IV.1; XI.1; załącznik nr 2 pkt 1;

dr Przemysław Czajor (Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki) – rozdziały: I.6; VI.7; VII.2;

dr Maciej Frenzel (Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki) – rozdział VII.1;

dr hab. Jacek Gad (Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki) – załącznik nr 3;

dr Anna Jurewicz – rozdziały: IV; VI.4, 10; XI.1; załącznik nr 1; załącznik nr 2 pkt 1, 3;

Beata Mazuchowska (Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki) – rozdział VI.10;

dr Marcin Michalak (Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki) – rozdziały: I.2–3; III.2–4; VI.2–3, 5–6; VII.2;

dr Joanna Stępień-Andrzejewska (Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki) – rozdział X.2–3;

dr hab. Ewa Śnieżek (Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki) – rozdział XI.1;

prof. dr hab. Ewa Walińska (Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki) – rozdziały: I.1, 3–6; II; III.1, 3; IV.1, 3–4; V; VI. 1, 9–10; VII; VIII; IX; X; XI.3; załącznik nr 1; załącznik nr 2 pkt 1;

dr Agnieszka Wencel (Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki) – rozdziały: I.4; IV.2–4; VI.4–5, 8; VIII;

dr Michał Wiatr (Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki) – rozdział XI.1

© by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2021

ISBN 978-83-8246-606-5

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Strona		Numer
9	Od Autorów	
13	Od Redakcji	
15	Wykaz skrótów	
17	CZĘŚĆ I. ZAGADNIENIA OGÓLNE	
19	Rozdział I. Istota rachunkowości	
20	1. Definicje, zadania i funkcje rachunkowości	1
27	2. Informacje generowane przez system rachunkowości i ich użytkownicy ...	11
34	3. Rachunkowość finansowa a rachunkowość zarządcza	20
39	4. Sprawozdania finansowe	27
52	5. Istota i źródła regulacji rachunkowości	47
57	6. Regulacje rachunkowości w Polsce	57
73	Rozdział II. Podstawowe kategorie pomiaru w rachunkowości	
74	1. Pomiar rzeczywistości gospodarczej jako nadrzędny cel systemu rachunkowości	74
78	2. Kategorie pomiaru sytuacji finansowej	79
91	3. Kategorie pomiaru rentowności (dokonań)	95
101	Rozdział III. Założenia fundamentalne i nadrzędne zasady rachunkowości	
102	1. Zasady rachunkowości i ich klasyfikacja	106
103	2. Fundamentalne zasady (założenia) rachunkowości	109
109	3. Zasady nadrzędne rachunkowości	116
122	4. Cechy jakościowe informacji finansowej	131

Strona		Numer
133	Rozdział IV. Regulacje rachunkowości a prawo podatku dochodowego w Polsce	
134	1. Ustawa o rachunkowości jako fundament polskiego prawa bilansowego	152
147	2. Rachunkowość a podatki	174
153	3. Podatek dochodowy jako szczególny element kształtowania relacji między prawem bilansowym i prawem podatkowym	190
169	4. Wynik finansowy a dochód – przyczyny i rodzaje rozbieżności w polskich warunkach	222
195	CZĘŚĆ II. WYCENA BILANSOWA ORAZ POMIAR PRZYCHODÓW I KOSZTÓW	
197	Rozdział V. Ogólne zasady wyceny bilansowej oraz pomiaru przychodów i kosztów	
198	1. Aktywa, zobowiązania i kapitał własny a przychody i koszty	245
210	2. Ogólne zasady pomiaru aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów	268
246	3. Podatek dochodowy odroczony jako typowa kategoria wyceny bilansowej i ustalania wyniku finansowego	367
255	Rozdział VI. Szczegółowe zasady wyceny typowych kategorii aktywów i zobowiązań	
259	1. Materiały	379
289	2. Produkty	417
328	3. Towary	471
342	4. Środki trwałe	496
404	5. Wartości niematerialne i prawne	665
424	6. Inwestycje	701
459	7. Instrumenty finansowe a aktywa i zobowiązania finansowe	762
550	8. Rozrachunki	969
591	9. Rozliczenia międzyokresowe	1021
606	10. Rezerwy	1050
635	Rozdział VII. Szczegółowe zasady pomiaru kapitału własnego i wyniku finansowego	
636	1. Kapitał własny	1083
656	2. Ustalanie wyniku finansowego	1128
717	Rozdział VIII. Szczegółowe zasady pomiaru i prezentacji podatku dochodowego	
719	1. Istota podatku dochodowego odroczonego i jego miejsce w systemie rachunkowości	1233
734	2. Istota podejścia bilansowego stosowana do pomiaru podatku dochodowego odroczonego	1246

Strona		Numer
746	3. Zasady wyceny aktywów i rezerw z tytułu podatku dochodowego odroczonego	1267
759	4. Zasady ustalania kosztów i przychodów z tytułu podatku dochodowego odroczonego i ich klasyfikacja	1276
773	5. Podsumowanie – przykład całościowy	1291
783	CZĘŚĆ III. JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE FINANSOWE – ZASADY SPORZĄDZANIA	
785	Rozdział IX. Polityka rachunkowości jako narzędzie kształtowania sprawozdania finansowego	
786	1. Definicja i zakres polityki rachunkowości	1292
800	2. Polityka rachunkowości w świetle polskiego prawa bilansowego	1310
809	3. Zmiany polityki rachunkowości i ich wpływ na sprawozdania finansowe	1331
829	Rozdział X. Podstawowe składniki sprawozdania finansowego – bilans oraz rachunek zysków i strat	
830	1. Wprowadzenie	1358
835	2. Bilans jako źródło informacji o sytuacji finansowej jednostki	1365
857	3. Rachunek zysków i strat jako źródło informacji o dokonaniach jednostki	1460
871	Rozdział XI. Pozostałe składniki jednostkowego sprawozdania finansowego	
872	1. Rachunek przepływów pieniężnych	1511
894	2. Informacja dodatkowa	1573
928	3. Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym	1584
933	Załącznik nr 1. Zakres informacyjny sprawozdania finansowego jednostek zgodnie z ustawą o rachunkowości	
934	1. Ogólne zasady sporządzania sprawozdania finansowego	1591
940	2. Zakres informacyjny sprawozdania finansowego w pełnej wersji (zgodnie z załącznikiem nr 1 do u.rach.)	1600
943	3. Sprawozdanie finansowe jednostek mikro oraz jednostek małych	1608
947	Załącznik nr 2. Proceduralne i techniczne aspekty systemu rachunkowości przedsiębiorstwa	
948	1. Zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych	1613
969	2. Ochrona danych dotyczących rachunkowości	1662
972	3. Odpowiedzialność karna	1675
977	Załącznik nr 3. Zakres informacyjny sprawozdań niefinansowych zgodnie z polskim prawem bilansowym	
978	1. Sprawozdanie z działalności jednostki	1684
986	2. Sprawozdanie z informacji niefinansowych	1692

Strona	Numer
991 3. Dobre praktyki w zakresie raportowania informacji niefinansowych	1696
995	Indeks rzeczowy

OD AUTORÓW

Rachunkowość jako system pomiaru oraz opisu zdarzeń i transakcji gospodarczych, w których uczestniczy jednostka sprawozdawcza, musi podlegać ciągłej adaptacji do nowych uwarunkowań społeczno-ekonomicznych. Pełni ona bowiem bardzo istotną rolę w działalności gospodarczej każdej jednostki, stanowiąc z jednej strony źródło informacji finansowych niezbędnych do zarządzania nią, z drugiej zaś – pomost komunikacyjny pomiędzy zarządzającymi kapitałem a właścicielami tego kapitału (inwestorami). Procesy dostosowawcze w sprawozdawczości finansowej na świecie nabrały szczególnego znaczenia i tempa w okresie ostatnich kilkunastu lat. Standaryzacja i harmonizacja zasad rachunkowości jest szczególnie widoczna w odniesieniu do podmiotów publicznych, notowanych na rynkach kapitałowych w obszarze Unii Europejskiej, które już od 1 stycznia 2005 r. sporządzają skonsolidowane sprawozdania finansowe według jednolitego zbioru zasad rachunkowości – Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF/MSR).

Złożoność procesów gospodarczych powoduje, iż regulacje rachunkowości przestają stanowić źródło szczegółowych rozwiązań (ang. *cook book*) odnośnie do poszczególnych zdarzeń gospodarczych, stając się zamiast tego zbiorem ogólnych zasad uznawania, klasyfikacji, wyceny i prezentacji skutków finansowych transakcji ekonomicznych. Taka konstrukcja regulacji prawnych czy środowiskowych rachunkowości wymaga od praktyki umiejętności prawidłowej i kreatywnej, w pozytywnym tego słowa znaczeniu, interpretacji zdarzeń gospodarczych oraz znajomości szerokiego kontekstu ich występowania, w celu uzyskania przejrzystego i wiarygodnego obrazu kondycji finansowej i dokonań jednostki. Przedstawione w książce interpretacje bazują nie tylko na polskich regulacjach rachunkowości, ale także na rozwiązaniach zawartych w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej oraz prezentowane są zgodnie z założeniami teorii rachunkowości.

Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa skierowana jest głównie do osób odpowiedzialnych za sporządzanie sprawozdań finansowych. Opracowano ją z myślą o zdecydowanej większości funkcjonujących w Polsce przedsiębiorstwach, prowadzących księgi rachunkowe na podstawie ustawy o rachunkowości, będącej podstawowym aktem regulacyjnym polskiego prawa bilansowego. Podkreślić jednak trzeba, iż większość prezentowanych w niniejszym opracowaniu zagadnień ujmowanych jest w szerokim kontekście interpretacyjnym, wychodzącym poza zapisy ustawy o rachunkowości, a ich celem jest wsparcie procesu podejmowania racjonalnych decyzji ekonomicznych.

Publikacja, w porównaniu z innymi opracowaniami dostępnymi na polskim rynku wydawniczym, jest nietypowa ze względu na zakres tematyczny, sposób ujęcia treści oraz zastosowane podejście. Jedną z jej charakterystycznych cech jest potraktowanie zasad sporządzania sprawozdania finansowego jako nadrzędnego elementu systemu rachunkowości w stosunku

do tradycyjnej ewidencji księgowej w postaci kont księgowych. Takie podejście oznacza, że wszelkie skutki finansowe omawianych transakcji i zdarzeń gospodarczych przedstawione zostały bezpośrednio na tle poszczególnych pozycji sprawozdań finansowych. Skoncentrowano się zatem na istocie ekonomicznej sprawozdania finansowego, analizując wieloaspektowo poszczególne jego kategorie oraz interpretując obowiązujące w Polsce przepisy prawa bilansowego.

Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa składa się z trzech części:

Część I. Zagadnienia ogólne

Część II. Wycena bilansowa oraz pomiar przychodów i kosztów

Część III. Jednostkowe sprawozdanie finansowe – zasady sporządzania

W pierwszej części opracowania, przed przystąpieniem do analizy szczegółowych zagadnień klasyfikacji, wyceny i prezentacji zdarzeń gospodarczych w sprawozdaniach finansowych jednostki, przedstawione zostały elementy konstrukcyjne systemu rachunkowości, w tym nadrzędne zasady rachunkowości i cechy jakościowe jej produktu finalnego – informacji finansowej zestandaryzowanej w postaci sprawozdań ogólnego przeznaczenia.

Nadrzędne zasady rachunkowości i cechy jakościowe sprawozdań finansowych to coraz częściej kluczowe elementy w procesie prawidłowego interpretowania i odzwierciedlenia w systemie rachunkowości zdarzeń i transakcji ekonomicznych. Stanowią one w wielu przypadkach jedyną wskazówkę dla specjalisty rachunkowości co do sposobu ujęcia złożonych i specyficznych dla danego podmiotu zjawisk gospodarczych.

Zasadniczą częścią opracowania jest część druga, stanowiąca omówienie zasad wyceny i ustalania wyniku finansowego, z jednoczesnym wskazaniem skutków finansowych wybranych rozwiązań. Dotyczą one typowych i zarazem powszechnie występujących kategorii bilansowych i wynikowych, czyli m.in.: środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, rzeczowych aktywów obrotowych, inwestycji, rozrachunków, rezerw czy rozliczeń międzyokresowych.

Część trzecia rozpoczyna się od omówienia istoty, struktury i zawartości najważniejszego elementu sprawozdawczości finansowej każdej jednostki prowadzącej księgę rachunkową, jakim jest polityka rachunkowości, stanowiąca jednocześnie integrator poszczególnych zagadnień omawianych w książce. Po prezentacji zasad leżących u podstaw sporządzania sprawozdania finansowego, skoncentrowano się na szczegółowych zasadach prezentacji i ujawniania zawartych w nim informacji.

Dodatkowo zamieszczono w książce trzy załączniki, tj.:

Załącznik nr 1. Zakres informacyjny sprawozdania finansowego jednostek zgodnie z ustawą o rachunkowości

Załącznik nr 2. Proceduralne i techniczne aspekty systemu rachunkowości przedsiębiorstwa

Załącznik nr 3. Zakres informacyjny sprawozdań niefinansowych zgodnie z polskim prawem bilansowym

Załącznik nr 1 prezentuje ogólne wymogi dotyczące sporządzania sprawozdania finansowego (m.in. terminy, zasady ujmowania zdarzeń po dacie bilansu), a także jego zakres informacyjny zgodny z ustawą o rachunkowości – w pełnej i uproszczonej wersji.

Załącznik nr 2 zawiera proceduralne i techniczne aspekty systemu rachunkowości przedsiębiorstwa wynikające z regulacji prawa bilansowego. Przedstawiono w nim w szczególności zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych, a także problem ochrony danych dotyczących rachunkowości i odpowiedzialności karnej w tym zakresie.

Załącznik nr 3 obejmuje treści poświęcone sprawozdaniu z działalności jednostki oraz sprawozdaniu z informacji niefinansowych. Przedstawiono w nim nowe koncepcje sprawozdawczości niefinansowej oraz wskazano dobre praktyki w zakresie raportowania informacji niefinansowych.

Autorami książki w znakomitej większości są pracownicy badawczo-dydaktyczni Katedry Rachunkowości Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego, dla których niezwykle cenne będą wszelkie uwagi czytelników dotyczące zawartości merytorycznej publikacji oraz nowych problemów, których omówienie jest przez nich pożądane.

Niniejsze wydanie *Meritum. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa* zostało zaktualizowane z uwagi na zmiany regulacji prawa podatkowego i przepisów dotyczących ubezpieczeń społecznych, wpływających na pomiar określonych kategorii ekonomicznych ujmowanych w systemie rachunkowości. Należy podkreślić, iż od 1 stycznia 2022 r. prawdopodobnie wejdzie w życie tzw. Polski Ład, który istotnie zmieni cały system podatkowy, przez co pośrednio wpłynie na system rachunkowości jednostek. Wpływ na rachunkowość będą miały przede wszystkim zmiany w podatku dochodowym – zarówno od osób prawnych, jak i od osób fizycznych. W pierwszym przypadku – z uwagi na zmiany zasad ustalania dochodu – trzeba będzie dostosować do regulacji podatkowych ewidencję księgową – głównie analityczną i pozabilansową. Zmiany w podatku dochodowym od osób fizycznych spowodują konieczność zastosowania w systemie rachunkowości odmiennych procedur obliczeniowych w szeroko rozumianych rozrachunkach z pracownikami, w tym także z ZUS. Nie wpłyną one jednak znacząco na samą konstrukcję systemu rachunkowości jednostki. W związku z tym, że na dzień wydania niniejszej publikacji regulacje Polskiego Ładu nie zostały jeszcze przyjęte, co do zasady nie odnosimy się w *Meritum* do tego zagadnienia. Jedynym wyjątkiem jest rozdział dotyczący zasad ustalania dochodu, w którym zasygnalizowano najbardziej kluczowe zmiany w CIT.

W niniejszym wydaniu książki, w odpowiedzi na uwagi Czytelników, dokonano również zmian jej struktury i treści, porządkując i ograniczając rozważania na temat tych zagadnień, które bądź to nie wzbudzają już w praktyce tak wielu wątpliwości, bądź też wykraczają poza zakres merytoryczny opracowania zdeterminowany jego celem.

Autorzy wyrażają nadzieję, że dokonane modyfikacje zwiększą przejrzystość prezentowanych treści, a tym samym ich przydatność w praktyce prowadzenia ksiąg rachunkowych i sporządzania sprawozdań finansowych.

Autorzy

Łódź, październik 2021 r.

OD REDAKCJI

Oddajemy do rąk Państwa wyjątkowe opracowanie z dziedziny rachunkowości – w serii *Meritum*. Ma ono charakter swoistego merytorycznego wsparcia w problemach, jakim muszą stawić czoła menedżerowie finansowi, księgowi czy analitycy sprawozdań finansowych. Autorzy publikacji zastosowali podejście warsztatowe do złożonych nierzadko zagadnień sprawozdawczości finansowej i skoncentrowali się na takiej ich prezentacji, aby była ona zrozumiała i przydatna w tworzeniu systemu rachunkowości jednostki generującego wysokiej jakości informację oraz w prowadzeniu polityki rachunkowości uwzględniającej specyfikę działalności jednostki. Stąd szczególny nacisk został położony na wieloaspektowe przedstawienie procedur związanych z identyfikacją, pomiarem i prezentacją różnorodnych transakcji ekonomicznych. Korzystaniu z publikacji oraz szybkiemu odnajdywaniu potrzebnych informacji służą przyjęte przez Wydawnictwo rozwiązania edytorskie, w tym m.in.:

- układ treści charakteryzujący się jej podziałem na niewielkie, zwarte fragmenty;
- zamieszczone na marginesach numery, które wskazują ważne pojęcie wraz z jego objaśnieniem;
- wewnętrzne odesłania w tekście;
- liczne, wyraźnie wyodrębnione przykłady, ilustrujące stosowanie danej regulacji rachunkowości;
- uwypuklenie najistotniejszych kwestii przez zaznaczenie ich ramką i hasłem **WAŻNE!**;
- liczne rysunki, schematy i tabele;
- szczegółowy i wyczerpujący indeks rzeczowy z odniesieniami do numerów na marginesie tekstu;
- przyjazna dla Czytelnika szata graficzna, zakładki;
- wysokiej jakości materiały sprzyjające trwałości publikacji i praktycznemu jej wykorzystaniu w codziennej pracy.

Niniejsze wydanie uwzględnia zmiany ustawy o rachunkowości, które weszły w życie do dnia złożenia książki do druku, i stan prawny na 15 października 2021 r.

Ufamy, że odnajdą i docenią Państwo wszystkie walory publikacji i stanie się ona niezastąpioną pomocą oraz nieodzownym narzędziem wspomagającym podejmowanie decyzji w trudnym i dynamicznym otoczeniu biznesowym.

Redakcja

Warszawa, październik 2021 r.

CZĘŚĆ I

Zagadnienia ogólne

Istota rachunkowości

Przemysław Czajor, Marcin Michalak, Ewa Walińska, Agnieszka Wencel

SPIS TREŚCI

1. Definicje, zadania i funkcje rachunkowości	1	B. Bilans	31
A. Definicje rachunkowości	1	C. Rachunek zysków i strat	39
B. Zadania rachunkowości	3	D. Rachunek przepływów pieniężnych	42
C. Funkcje rachunkowości	5	E. Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	44
2. Informacje generowane przez system rachunkowości i ich użytkownicy	11	F. Informacja dodatkowa	45
3. Rachunkowość finansowa a rachunkowość zarządcza	20	5. Istota i źródła regulacji rachunkowości	47
4. Sprawozdania finansowe	27	6. Regulacje rachunkowości w Polsce	57
A. Istota i cele sprawozdań finansowych	27		

1. Definicje, zadania i funkcje rachunkowości

A. Definicje rachunkowości

- 1 Rachunkowość jest systemem pomiaru i opisu działalności gospodarczej. Podstawowy jej cel to dostarczanie informacji finansowych o działalności jednostki różnym interesariuszom.

WAŻNE! Rachunkowość jest powszechnie uznawana za język biznesu, który umożliwia porozumiewanie się wszystkich uczestników życia gospodarczego.

Współcześnie rozumiana rachunkowość to **system informacyjny** służący użytkownikom do podejmowania decyzji gospodarczych, zwłaszcza finansowych, oraz rozliczania kierownictwa z odpowiedzialnego i efektywnego zarządzania powierzonym majątkiem. Z punktu widzenia działań, jakie składają się na ów system, możemy wyróżnić: identyfikację, grupowanie, opis, ewidencję, przetwarzanie i przekazywanie informacji o wynikach działalności przedsiębiorstwa, zmianach w jego majątku i sytuacji finansowej.

Rachunkowość jest szczególnym systemem ewidencji gospodarczej. Według S. Skrzywana to „system ciągłego w czasie obserwowania, mierzenia, rejestrowania, prezentowania i interpretowania wyrażonych w mierniku pieniężnym i bilansujących się ogólnych i szczegółowych danych o działalności gospodarczej i sytuacji majątkowej oraz finansowej jednostki gospodarującej” [S. Skrzywan, *Teoretyczne podstawy rachunkowości*, Warszawa 1973, s. 5].

Określenie rachunkowości jako systemu oznacza, że jest ona układem reguł i zasad wynikających ze specyficznych sposobów obserwacji, pomiaru i rejestrowania zdarzeń gospodarczych – całościowym, ale jednocześnie elastycznym. Jako szczególny rodzaj ewidencji gospodarczej rachunkowość jest prowadzona w sposób systematyczny i ciągły, a jej przedmiot to występujące w jednostkach gospodarujących operacje gospodarcze, tj. te zdarzenia gospodarcze, które są – lub po dokonaniu pomiarów i przeliczeń mogą być – wyrażone w mierniku pieniężnym i wpływają na zmianę stanu majątkowego i finansowego podmiotu.

Kolejną cechą rachunkowości jest to, że rejestruje ona wszystkie operacje gospodarcze mieszczące się w merytorycznym zakresie systemu w sposób kompletny i z zachowaniem możliwie maksymalnej szczegółowości, a następnie dokonuje niezbędnych agregacji i uogólnień (np. dla celów prezentacji informacji w sprawozdaniach finansowych jednostki) [Z. Kołaczyk, *Rachunkowość finansowa*, Poznań 1997, s. 19].

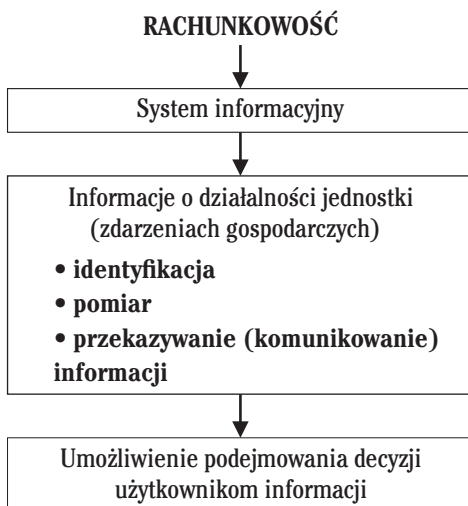
WAŻNE! Rachunkowość to system informacyjny, odzwierciedlający wiarygodny obraz rzeczywistości gospodarczej podmiotów, ich rentowności i sytuacji finansowej.

Według A. Jarugowej celem rachunkowości jest pomiar przepływów i przyrostu wartości pozwalający na podejmowanie decyzji i rozliczanie przedsiębiorstwa ze społecznej i ekonomicznej efektywności [A. Jarugowa, *Współczesne problemy rachunkowości*, Warszawa 1991, s. 13]. E. Burzymowa definiuje rachunkowość jako **system ekonomicznego pomiaru** w przedsiębiorstwach i instytucjach, system uniwersalny, podmiotowy system informacyjno-kontrolny [E. Burzymowa, *Rachunkowość przedsiębiorstwa i instytucji*, Warszawa 1980, s. 13].

W. Brzezina postrzega rachunkowość jako szczególny system retro- i prospektywny, pozwalający na ustalenie wyniku finansowego i kondycji finansowej jednostki [W. Brzezina, *Rachunkowość sensu stricto i sensu largo*, Zeszyty Teoretyczne Rady Naukowej 2000, t. 56, s. 7–24].

Reasumując, rachunkowość to system informacyjny, którego celem zasadniczym jest dostarczenie informacji o działalności jednostki różnym użytkownikom. Warunkiem koniecznym dla spełnienia powyższego zadania jest dokonanie pomiaru zdarzeń gospodarczych, który przebiega według określonych reguł i procedur charakterystycznych dla systemu rachunkowości, odróżniających go od innych systemów informacyjnych (por. rys. 1).

Rysunek 1. Rachunkowość jako system informacyjny

Źródło: opracowanie własne.

Przedmiotem pomiaru dokonywanego przez rachunkowość są rentowność i sytuacja finansowa jednostki. Pierwszy z nich dotyczy opłacalności działalności gospodarczej, jej rentowności, drugi – płynności i wypłacalności (por. rys. 2).

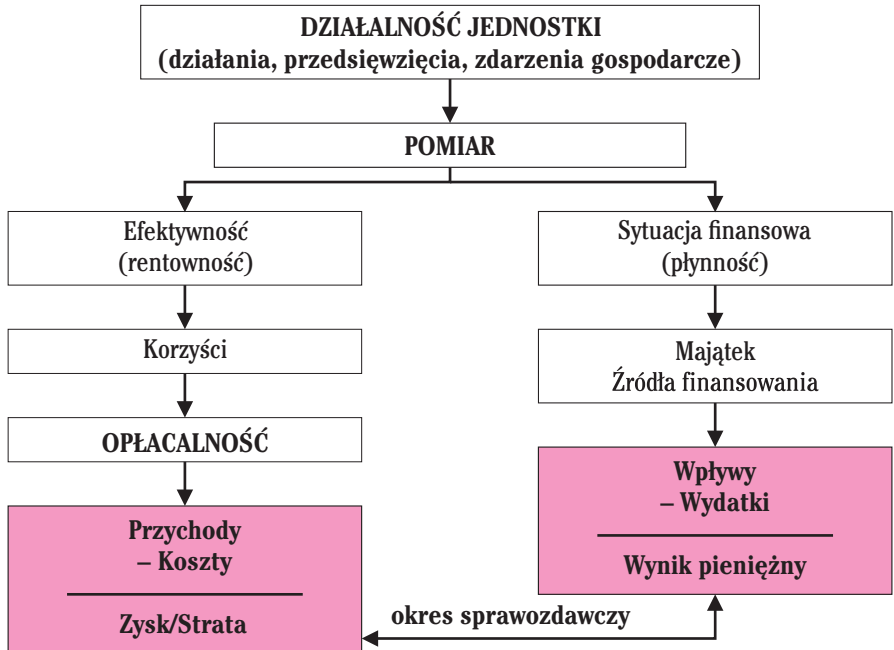
Przedstawione obszary działalności gospodarczej różnią się od siebie zasadniczo, ale jednocześnie stanowią nierozzerwalną całość. Chociaż muszą być odrębnie mierzone, wzajemnie się przenikają, w związku z czym należy je rozpatrywać łącznie.

PRZYKŁAD: W przedsiębiorstwie „X” w styczniu zakupiono towary za 10 000 PLN, odraczając termin zapłaty o 2 miesiące. Towary sprzedano za kwotę 13 000 PLN i otrzymano z tego tytułu zapłatę. Jak należy rozpatrywać przedstawione zdarzenia w kontekście dwóch aspektów działalności gospodarczej – rentowności i sytuacji finansowej?

Z punktu widzenia rentowności należy je ocenić pozytywnie, ponieważ sprzedaż towarów przyniosła przedsiębiorstwu „X” zysk, czyli nadwyżkę przychodu nad kosztem w kwocie 3000 PLN (wartość nabycia sprzedanych towarów 10 000 PLN, wartość sprzedanych towarów w cenie sprzedaży 13 000 PLN).

Z punktu widzenia płynności ocena zdarzeń jest również korzystna dla przedsiębiorstwa – uzyskało ono kredyt kupiecki, ponieważ nie zapłaciło za towary, natomiast otrzymało środki pieniężne z tytułu ich sprzedaży. Nadwyżka środków pieniężnych z tytułu transakcji wynosiła 13 000 PLN, a kwota 10 000 PLN będzie zapłacona dopiero za 2 miesiące, co oznacza, że przedsiębiorstwo finansuje swoją działalność zobowiązaniami z tytułu zakupu towarów.

Rysunek 2. Obszary pomiaru działalności gospodarczej dokonywanego przez rachunkowość

Źródło: opracowanie własne.

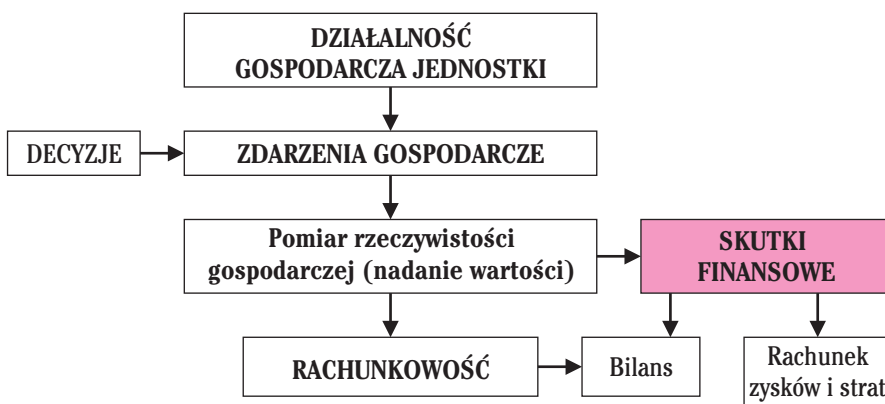
Pomiar działalności gospodarczej sprowadza się zatem do pomiaru rentowności i pomiaru sytuacji finansowej jednostki. Pierwszy aspekt to ujęcie wynikowe, a jego zasadniczym celem jest ustalenie wyniku finansowego. Drugi aspekt to ujęcie bilansowe, a jego zasadniczym celem jest dokonanie wyceny bilansowej prowadzącej ostatecznie do ustalenia wartości kapitału własnego przedsiębiorstwa.

Wynik finansowy jest ustalany za pomocą dwóch pierwotnych kategorii pomiaru – przychodów i kosztów. Wartość kapitału własnego jest ustalana za pomocą dwóch innych pierwotnych kategorii – aktywów i zobowiązań.

Pomiar działalności gospodarczej w wyżej wymienionych aspektach oznacza nadanie wartości poszczególnym kategoriom podstawowym, to z kolei oznacza ich przyporządkowanie do pojedynczych zdarzeń gospodarczych. Każde zdarzenie gospodarcze ma określony skutek finansowy, który ostatecznie prezentowany jest w dwóch podstawowych sprawozdaniach finansowych – bilansie oraz rachunku zysków i strat.

Sprawozdania te są ze sobą powiązane (por. rys. 3) i, tak samo jak obszary działalności gospodarczej, muszą być rozpatrywane łącznie.

Rysunek 3. Zdarzenia gospodarcze i ich skutki finansowe

Źródło: opracowanie własne.

WAŻNE! Rachunkowość dokonuje pomiaru zdarzeń gospodarczych będących konsekwencją określonych decyzji podjętych w działalności przedsiębiorstwa. Dodatkowo prezentuje skutki finansowe tych zdarzeń w sprawozdaniu finansowym – w jego pierwotnych składnikach, jacy- mi są bilans oraz rachunek zysków i strat.

B. Zadania rachunkowości

Rachunkowość jest określana jako „pomost” między podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą a odbiorcami informacji o rezultatach tej działalności, a zatem jej głównym zadaniem jest przetłumaczenie działań podmiotu na zrozumiały język finansowy, w celu przygotowania sprawozdań i raportów finansowych dla szerokiego grona odbiorców.

WAŻNE! Zadaniem rachunkowości jest ocena przeszłości – rejestracja, analiza i prezentacja skutków finansowych przeszłych zdarzeń, jak również spojrzenie w przyszłość – pomoc w zarządzaniu, podejmowaniu decyzji i kontroli.

Rachunkowość stwarza warunki sprzyjające nie tylko ochronie majątku jednostki gospodarczej, ale także wspomaga właściwe użytkowanie jej składników majątkowych, dostarczając danych liczbowych wykorzystywanych:

- 1) na potrzeby kontroli – poprzez ewidencję poszczególnych składników majątkowych i źródeł ich pochodzenia oraz zachodzących w nich zmian;
- 2) na potrzeby zarządzania – dzięki przyjęciu informacji płynących z ewidencji za punkt wyjścia do podejmowania przez kierownictwo decyzji dotyczących wykorzystania posiadanego majątku oraz źródeł jego finansowania.

Książka dostępna także
w aplikacji Smarteca

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45
ZAMÓWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

